

Wyjaśnienia w sprawie zaległych składek za kobiety, które w latach 1999-2009 pracowały na etacie oraz prowadziły działalność gospodarczą i przebywały na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym - abolicja matki

Zasady obowiązujące od 1 stycznia 1999 r. w zakresie ubezpieczeń społecznych reguluje ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 poz. 121 z późn. zm.). Zgodnie z art. 9 ust. 6 tej ustawy - w brzmieniu obowiązującym do 31 sierpnia 2009 r. - osoby przebywające na urloпах wychowawczych lub pobierające zasiłek macierzyński podlegały obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli nie miały ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie miały innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych. Na podstawie zaś art. 6 ust. 1 pkt 5 powołanej ustawy takim innym tytułem rodzącym obowiązek ubezpieczeń było prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. Tytułem do ubezpieczeń nie była natomiast w takim przypadku umowa o pracę.

W związku z powyższym do dnia 31 sierpnia 2009 r. w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym i jednoczesnego prowadzenia działalności gospodarczej, osoba podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej działalności.

Dopiero od 1 września 2009 r. nastąpiły zmiany dotyczące osoby prowadzącej pozarolniczą działalność lub współpracującej przy prowadzeniu tej działalności, które spełniają jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Oznacza to, że od 1 września 2009 r. osoby prowadzące pozarolniczą działalność lub współpracujące przy prowadzeniu tej działalności, które spełniają jednocześnie warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Mogą one dobrowolnie, na swój wniosek, być objęte ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy jej wykonywaniu. Powyższe zasady ubezpieczeń obowiązują niezależnie od posiadania ustalonego prawa do emerytury i renty.

Nie uległy natomiast zmianie zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby przebywające na urlopie wychowawczym.

Mimo tego, część z osób w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2009 r. zgłaszała się z tytułu prowadzonej działalności tylko do ubezpieczenia zdrowotnego, uznając, iż nadal obowiązkowo podlegają ubezpieczeniu z tytułu przebywania odpowiednio na zasiłku lub urlopie. W związku z tym na ich koncie powstała zaległość.

Przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy Prawo bankowe wprowadziły możliwość umorzenia niektórych należności z tytułu składek, powstałych w związku z podleganiem w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy wykonywaniu tej działalności podczas pobierania zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym.

Zgodnie z tymi przepisami umorzenie może nastąpić na wniosek osoby uprawnionej, a więc:

- płatnika składek, który w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 sierpnia 2009 r. zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności i jednocześnie pobierającego zasiłek macierzyński, zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego z innego tytułu lub przebywającego na urlopie wychowawczym,

- osoby, która w okresie od 1 stycznia 1999 r. do dnia 31 marca 2001 r. była współnikiem spółki cywilnej, nie posiadając wpisu do ewidencji działalności gospodarczej i jednocześnie pobierała zasiłek macierzyński, zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub przebywała na urlopie wychowawczym.

Następnie od 1 lutego 2011 r. wszedł w życie art. 8 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw, wprowadzający zmiany do ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe, który umożliwił również umorzenie przedsiębiorczym matkom składek na Fundusz Pracy. Zgodnie z wprowadzoną zmianą płatnicy składek, którzy w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2009 r. zgłaszali do ubezpieczeń osoby obowiązkowo podlegające ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy tej działalności i jednocześnie przebywające na urlopie wychowawczym, mogą wystąpić z wnioskiem o umorzenie nieopłaconych należności z tytułu składek na Fundusz Pracy. Płatnicy ci mogą także wnioskować o umorzenie odsetek za zwłokę powstałych z powodu opłacenia należnych za ten okres składek na Fundusz Pracy po terminie.

Czas na złożenie wniosków na początku był ograniczony. Wnioski o umorzenie należności na ubezpieczenia społeczne płatnicy mogli składać w okresie od 1 września 2009 r. do 1 września 2010 r. włącznie oraz wnioski o umorzenie należności z tytułu składek na Fundusz Pracy w okresie od 1 lutego 2011 r. do 1 sierpnia 2011 r. włącznie.

Dopiero ustawa z dnia 28 lipca 2011 r. zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe oraz ustawę o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw, całkowicie zniósła ograniczenie czasowe dla przedsiębiorczych matek na składanie wniosków o umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy.

Oznacza to, że Zakład w dalszym ciągu umarza należności składkowe matkom, które w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 2009 r. korzystały z zasiłku macierzyńskiego, bądź przebywały na urlopie wychowawczym i jednocześnie podlegały obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej lub współpracy przy jej prowadzeniu.

Dla osób, które chciałyby skorzystać z gotowego wniosku, Zakład opracował wzór, który dostępny jest na stronie internetowej Zakładu (www.zus.pl).

Uprawnienie do złożenia wniosku dotyczy także osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.), bądź zaprzestały wykonywania pozarolniczej działalności.

Należy pamiętać, że umorzenie należności, o których mowa powyżej, będzie możliwe dopiero **po złożeniu przez płatnika prawidłowych dokumentów ubezpieczeniowych, z których wynika** podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności albo współpracy przy wykonywaniu tej działalności w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym oraz kwota należnych z tego tytułu składek.

Z dniem 1.09.2014 r. wygasła możliwość zwrotu nadpłaty powstałej w wyniku umorzenia odsetek od należności płatnika, który zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności i jednocześnie przebywającego na urlopie wychowawczym. Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy o zmianie

ustawy o sus oraz ustawy prawo bankowe zwrotu można było dokonać w okresie 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 1.09.2014 r.

Jednocześnie **nadal można zwracać nadpłatę** powstałą w wyniku umorzenia należności płatnika, który zgłaszał ubezpieczonego podlegającego obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności i jednocześnie pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Wszelkie niezbędne informacje dotyczące możliwości umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy płatnicy składek mogą uzyskać:

- telefonicznie - w Centrum Obsługi Telefonicznej,
- osobiście - w terenowych jednostkach organizacyjnych Zakładu.

